

COVID-19

Odabrani rezultati istraživanja

SHARE Corona
2020./2021.

Europska unija
"Zajedno do fondova EU"

EUROPSKI STRUKTURNI
I INVESTICIJSKI FONDovi

UČINKOVITI
LJUDSKI
POTENCIJALI

ODABRANI REZULTATI ISTRAŽIVANJA
SHARE Corona 2020./2021.

UVODNA RIJEČ

Poštovana, poštovani,

Hvala vam što sudjelovanjem pridonosite boljem razumijevanju zdravstvenih, ekonomskih i socijalnih učinaka starenja u Europi i Hrvatskoj. Bez vaše pomoći istraživanje SHARE ne bi bilo moguće i ne bismo mogli odgovoriti na pitanja o životu generacije 50+ u Hrvatskoj. Vi predstavljate barem 500 osoba u ovoj zemlji sličnih sebi, stoga nam je iznimno važno da redovito sudjelujete u istraživanju. Jedan ste od 2500 sudionika u sada već četvrtom valu studije SHARE u Hrvatskoj te u dvama valovima istraživanja SHARE Corona. Posljednje dvije godine obilježila je pandemija bolesti COVID-19, a mi istraživači suočili smo se s brojnim izazovima u provedbi istraživanja SHARE. Međutim, bilo nam je važno saznati kako su pandemija i mjere za njeno suzbijanje promijenile živote građana Europe u dobi od 50+. Stoga smo u ljeto 2020. pokrenuli telefonsku anketu SHARE Corona, a nakon godinu dana ponovili smo slično istraživanje s ispitanicima u 28 zemalja koji već godinama svojim sudjelovanjem nesebično podupiru ovaj projekt.

Od kraja ove i do kraja ljeta iduće godine istraživanje SHARE u Hrvatskoj provodi se po četvrti put. Glavne su teme tog istraživanja kognitivne funkcije osoba starijih od pedeset godina, primjerice pamćenje i razmišljanje, te načini na koje provode vrijeme: koliko rade, kojim se hobijima bave, kako se odmaraju itd.

Kako bismo vas ponovno informirali o istraživanju, donosimo vam odabrane rezultate telefonske ankete SHARE Corona. U svaki od njih utkan je i dio vašega života. Nadamo se da ćete se prisjetiti nekih pitanja iz upitnika.

Valja naglasiti da nam je jako stalo do zaštite vaših osobnih podataka. Vaši podatci i životne priče koje ste podijelili s nama ni u kojem se trenutku neće povezati s vašim imenom i adresom. Oni nam služe isključivo za slanje pisama, a analize koje se objavljuju grupirane su za sve osobe koje su sudjelovale u istraživanju, primjerice u obliku prosjeka ili postotaka.

U ime istraživačkog tima najljepše vas pozdravljam!

izv. prof. dr. sc. Šime Smolić

voditelj projekta SHARE u Republici Hrvatskoj

1

UVOD

Pandemija bolesti COVID-19 promijenila je živote sviju nas, no posebno je ugrozila zdravlje i blagostanje osoba starije životne dobi.

U Hrvatskoj je do kraja 2021. zaraza službeno potvrđena kod više od 14% stanovništva u dobi od 50 i više godina, najviše u Međimurskoj županiji (20%), Varaždinskoj županiji (19%) i Primorsko-goranskoj županiji (17%), a najmanje u Istarskoj županiji (6%), Požeško-slavonskoj županiji (11%) i Vukovarsko-srijemskoj županiji (12%).

Iako žena u dobi 50+ ima 23% više nego muškaraca, vjerojatnost oboljenja od bolesti COVID-19 poslije pedesete godine života je u Hrvatskoj veća za muškarce nego za žene.

Stopa ukupne prevalencije
zaraze SARS-CoV-2 osoba
starih 50+ u Hrvatskoj

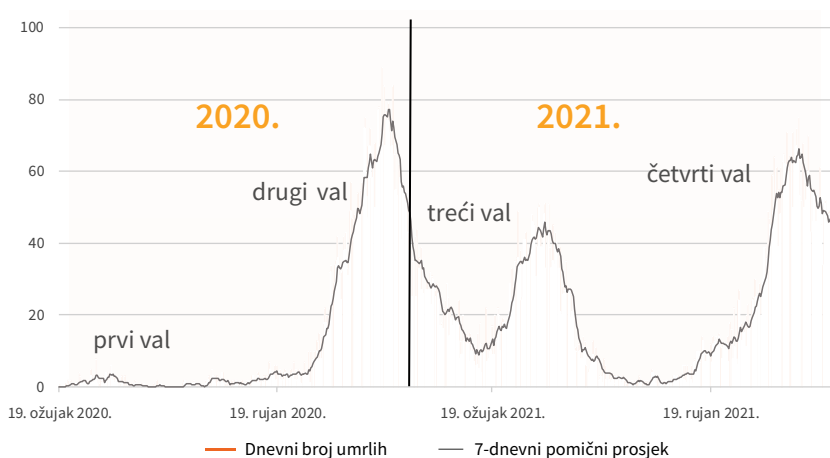

Do kraja 2021. u Hrvatskoj je oko 12.500 osoba umrlo od bolesti COVID-19, od čega oko 98% čine osobe stare 50 i više godina.

COVID-19 postao je treći najčešći uzrok smrti muškaraca i četvrti najčešći uzrok smrti žena u Hrvatskoj u 2020. godini – 9,2% muškaraca i 6,5% žena u 2020. umrlo je od posljedica bolesti COVID-19.

Intenzitet epidemije bio je najizraženiji krajem 2020. kad je dnevno u prosjeku umiralo preko 80 osoba starih 50 i više godina od bolesti COVID-19. Premda je treći val bio manje smrtonosan od drugog, a tijekom ljeta je epidemiološka slika bila povoljna, u četvrtom valu prosječan broj umrlih od bolesti COVID-19 opet ubrzano raste te je gotovo na rekordnim razinama drugog vala.

Dnevni broj umrlih od bolesti COVID-19 osoba starih 50+ u Hrvatskoj

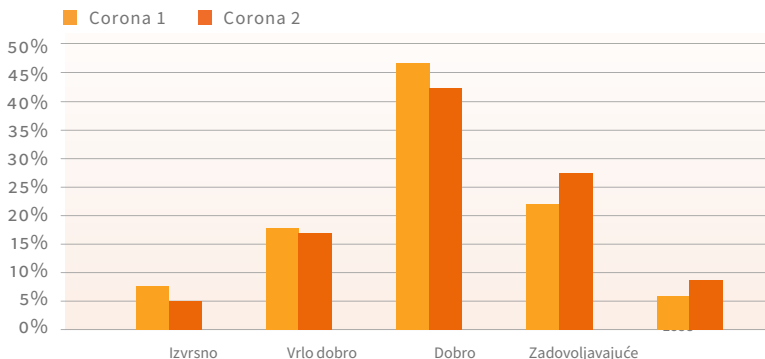
U nastavku brošure prikazat ćemo odabrane analize na temelju podataka iz telefonskih intervjua koji su prikupljeni u ljeto 2020. godine u okviru prvog SHARE Corona istraživanja i u ljeto 2021. godine u okviru drugog SHARE Corona istraživanja.

U prvom SHARE Corona istraživanju intervjuirano je 57.030 ispitanika, od toga 2.121 u Hrvatskoj.

U drugom SHARE Corona istraživanju intervjuirano je 47.181 ispitanika, od toga 1.821 u Hrvatskoj.

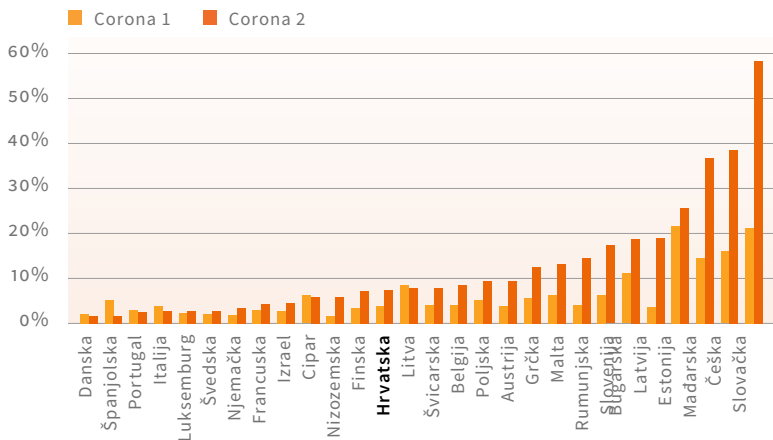
Procjena zdravlja prije i nakon izbijanja pandemije jedno je od važnih pitanja u sklopu SHARE Corona istraživanja. Zdravstveno stanje ispitanika diljem Europe pogoršalo se – više ispitanika procijenilo je svoje zdravlje lošim i zadovoljavajućim u drugom SHARE Corona istraživanju, u odnosu na prvo.

Samoprocjena zdravlja

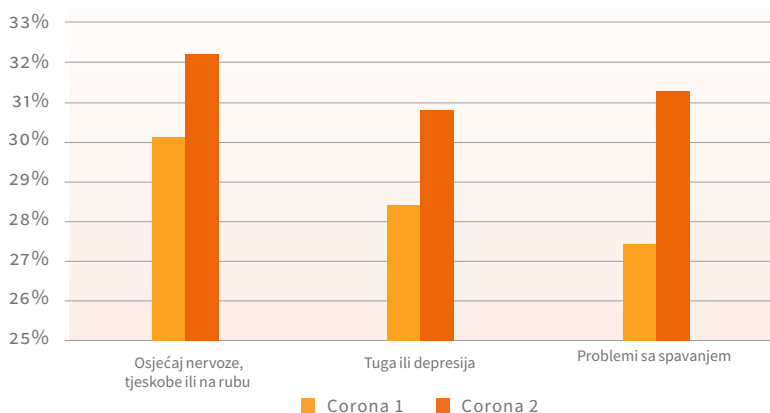
U većini zemalja koje su sudjelovale u istraživanju zabilježen je rast uzimanja lijekova ili preparata za prevenciju zaraze novim koronavirusom u drugom SHARE Corona istraživanju, među kojima prednjače Slovačka, Češka i Mađarska. U Hrvatskoj je također postotak ispitanika koji su preventivno uzimali takve lijekove ili preparate povećan s 4% na 8%.

Preventivno uzimanje lijekova ili preparata

Pandemija je značajno utjecala na mentalno zdravlje stanovnika svih dobni skupina pa tako i na mentalno zdravlje osoba 50+ u Europi. Od stotinu osoba starijih od 50 godina otprilike svaka treća osoba osjećala se nervozno, tjeskobno ili na rubu, tužno ili depresivno te imala problema sa spavanjem. Od ljeta 2020. do ljeta 2021. u većini zemalja, uključujući i Hrvatsku, povećao se postotak onih koji su se osjećali nervozno, tjeskobno ili na rubu, onih koji su bili tužni ili depresivni te onih koji su imali problema sa spavanjem. Neke od zemalja koje se ističu kao zemlje sa značajnim pogoršanjem mentalnog zdravlja su Bugarska, Mađarska i Latvija.

Postotak ispitanika koji su odgovorili pozitivno na navedena stanja

Što se tiče usamljenosti, osobe ženskog spola, starije životne dobi, niskog obrazovanja, lošeg zdravlja, s dvjema ili više kroničnih bolesti, koje žive same te teže „spajaju kraj s krajem“ mjesečnim dohotkom su bile češće usamljene. Međutim, u većini zemalja je došlo i do smanjenja postotka onih koji su se često osjećali usamljeno tijekom ljeta 2021. što je vjerojatno posljedica popuštanja mjera.

Postotak ispitanika koji su se često osjećali usamljeno

OBRAZOVANJE

11% ● nisko
7% ● srednje
5% ● visoko

ZDRAVSTVENO STANJE

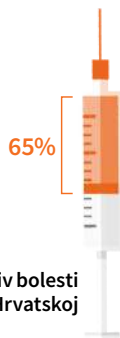
2% ● izvrsno
27% ● loše

TIP KUĆANSTVA

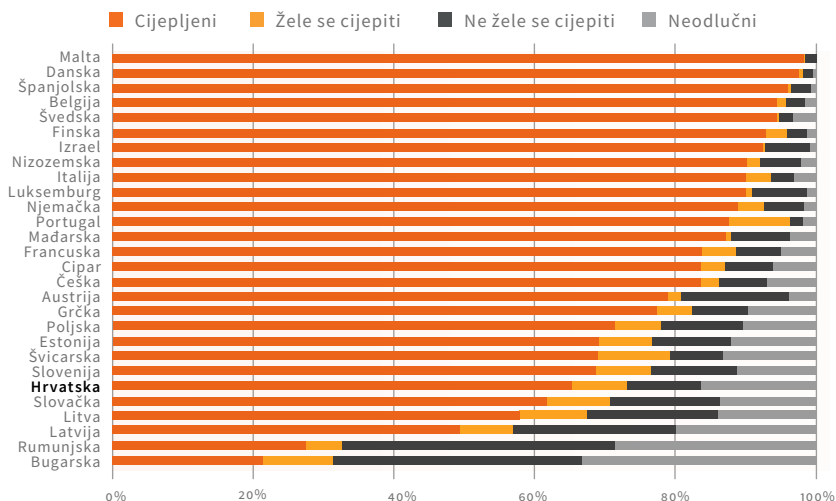
18% ● jednočlano
4% ● višečlano

Prema prikupljenim podacima u drugom SHARE Corona istraživanju, Hrvatska je u skupini zemalja s najnižim postotkom cijepljenih protiv bolesti COVID-19. Niži postotak cijepljenog stanovništva starijeg od 50 godina od Hrvatske (65%) imale su Slovačka (62%), Litva (58%), Latvija (50%), Rumunjska (28%) i Bugarska (22%). Najviši postotak cijepljenog stanovništva starijeg od 50 godina imale su Malta (98%), Danska (97%) i Španjolska (96%).

50+ cijepljeni protiv bolesti COVID-19 u Hrvatskoj

Cijepljenje protiv bolesti COVID-19

Među onima koji se ne žele cijepiti ili su bili neodlučni oko cijepljenja rezultati pokazuju sljedeće:

Žene češće odbijaju cijepljenje (14%) u odnosu na muškarace (12%). Osobe u dobi između 50-te i 64-te godine će vjerojatnije odbiti cijepljenje (15%) u odnosu na osobe starije od 80 godina (11%).

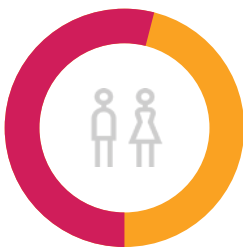
Osobe s niskim obrazovanjem češće odbijaju cijepljenje (14%) u odnosu na osobe koje imaju završeno visoko obrazovanje (9%).

Osobe bez kroničnih bolesti će vjerojatnije odbiti cijepljenje (16%) u odnosu na osobe kojima su dijagnosticirane dvije ili više kroničnih bolesti (11%).

Osobe koje ne poznaju nikoga tko je imao simptome ili pozitivan test na bolest COVID-19 će vjerojatnije odbiti cijepljenje (14%) u odnosu na osobe koje poznaju nekoga tko je teško obolio ili preminuo od bolesti COVID-19 (10%).

Osobe lošije ekonomske situacije, odnosno osobe koje teže „spajaju kraj s krajem“ mjesečnim dohotkom nisu se željele cijepiti ili su bile neodlučne za to (23%) u odnosu na osobe koje lakše „spajaju kraj s krajem“ mjesečnim dohotkom (9%).

Postotak ispitanika koji se ne žele cijepiti te koji su neodlučni

14% ● ženski
12% ● muški

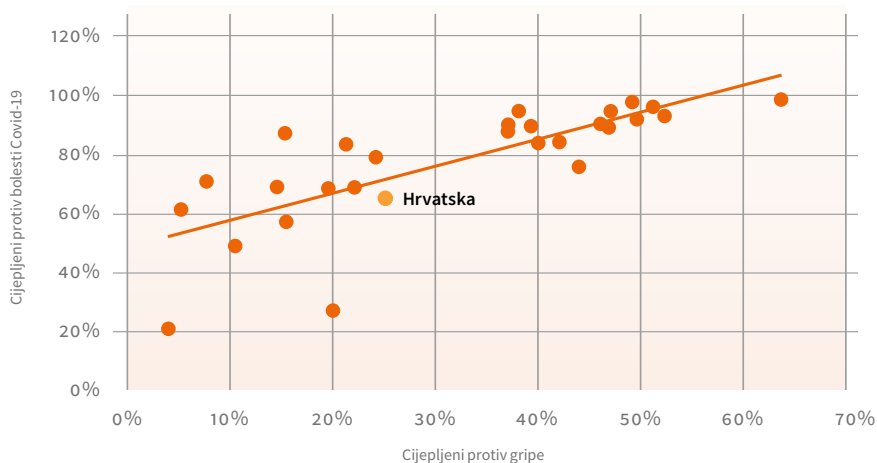
16% ● 0
13% ● 1
11% ● 2+

23% ● teže spajaju kraj s krajem
9% ● lakše spajaju kraj s krajem

Postoji velika vjerojatnost da će se cijepljeni protiv gripe cijepliti protiv bolesti COVID-19. U Rumunjskoj i Bugarskoj uočavamo znatne razlike sklonosti cijepljenju protiv bolesti COVID-19 s obzirom na to jesu li se ispitanici cijeplili protiv gripe ili ne. U tim zemljama cijepljeni protiv gripe imaju više nego dvostruko veću šansu da će se cijepliti protiv bolesti COVID-19 u odnosu na one koji nisu cijepljeni protiv gripe – za razliku od Malte, Danske i Španjolske u kojima cijepljeni i necijepljeni protiv gripe u istoj mjeri prihvaćaju cjepivo protiv bolesti COVID-19.

Povezanost cijepljenja protiv gripe i cijepljenja protiv bolesti COVID-19

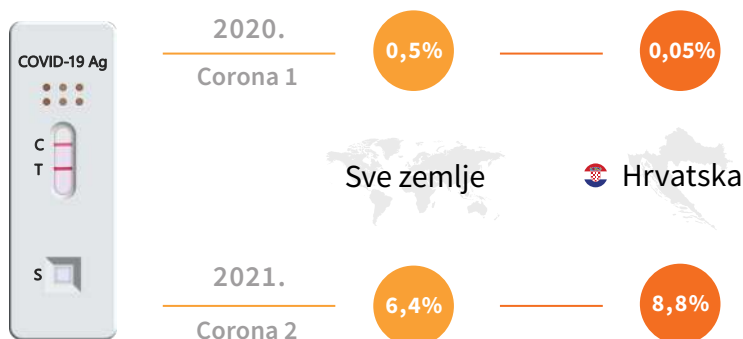
3

ZARAZA KORONAVIRUSOM

Rezultati prvog SHARE Corona istraživanja pokazuju da je Hrvatska bila među najuspješnijim zemljama u borbi s pandemijom.

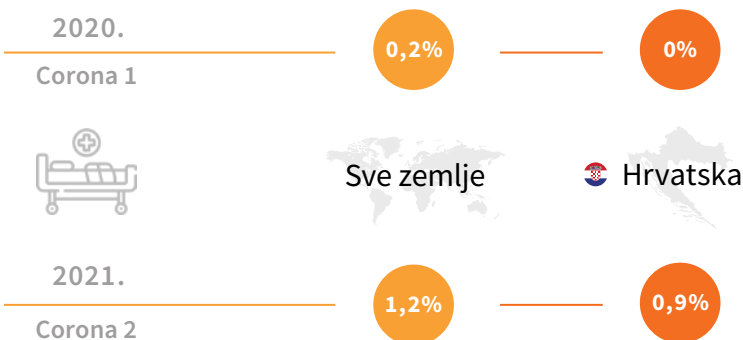
Međutim, rezultati drugog SHARE Corona istraživanja pokazuju da se u nastavku pandemije situacija promijenila; od ljeta 2020. do ljeta 2021. na razini svih promatranih zemalja dolazi do rasta udjela ispitanika koji su bili pozitivni na koronavirus.

Ispitanici pozitivni na koronavirus

O ozbiljnosti infekcije koronavirusom najviše govore podatci o hospitalizacijama i smrtnosti uzrokovanih koronavirusom.

Udio hospitaliziranih ispitanika

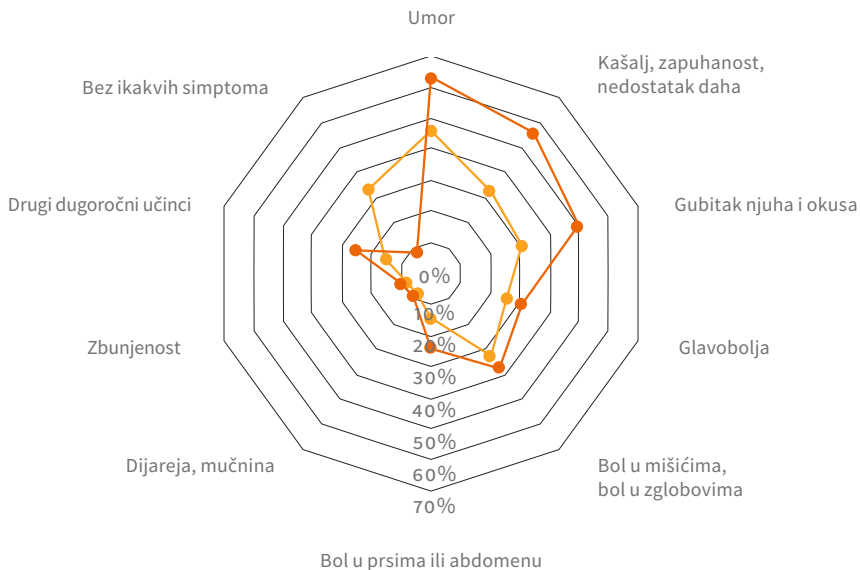
Od ispitanika koji su preminuli između dvaju SHARE Corona istraživanja **bolest COVID-19** i s njom povezane komplikacije uzrokovala su **svaku desetu smrt u Hrvatskoj**, neznatno manje od prosjeka za sve zemlje.

Ispitanici su najviše bliskih osoba izgubili među prijateljima, susjedima ili kolegama te među ostalom rodbinom, a najmanje među djecom.

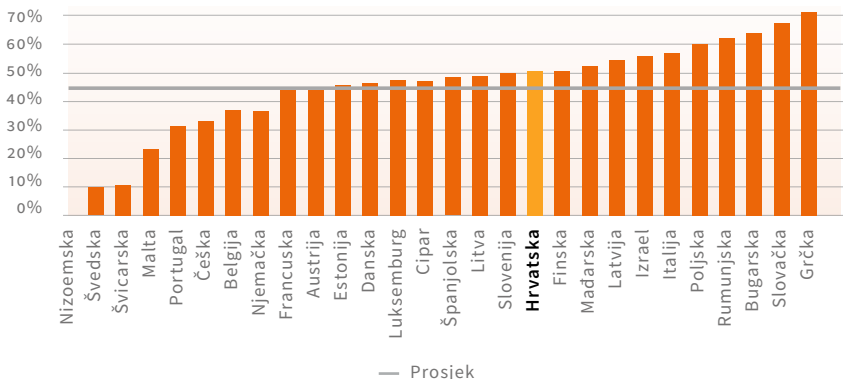
Dugoročni učinci infekcije koronavirusom na zdravlje

● Sve zemlje ● Hrvatska

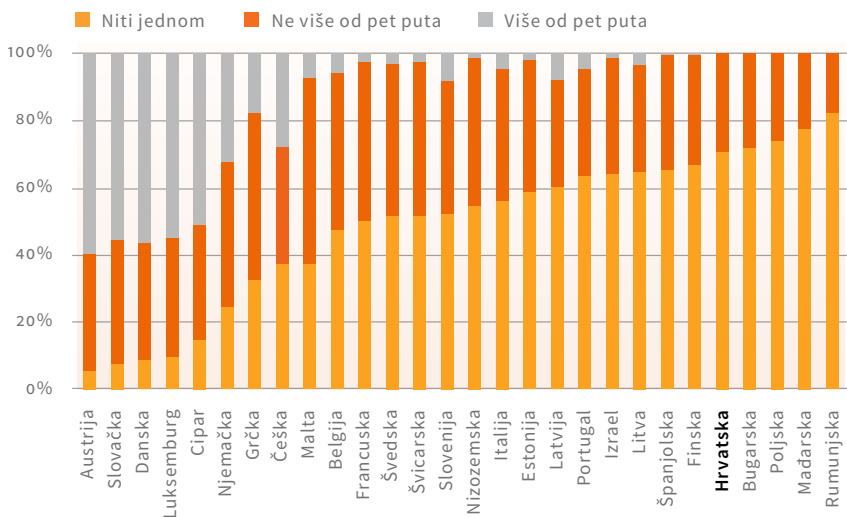
Jako je važno na vrijeme početi liječiti spomenute dugoročne učinke na zdravlje uzrokovane zarazom koronavirusom. Već je sada vidljivo, iz drugog SHARE Corona istraživanja, da 45% ispitanika u svim zemljama koji su preboljeli COVID-19 koristi određene lijekove za smanjivanje dugoročnih učinaka te bolesti, a u Hrvatskoj njih 51%.

Uzimanje lijekova za smanjenje dugoročnih učinaka preboljenja bolesti COVID-19

Hrvatska je peta po redu promatranih zemalja po udjelu ispitanika koji se nisu testirali na koronavirus niti jednom (preko 70%). Također, može se primijetiti da su zemlje s nižim udjelima testiranih upravo one zemlje koje spadaju u skupinu zemalja gdje postoji veći skepticizam prema pandemiji, protuepidemijskim mjerama i cijepljenju protiv bolesti COVID-19.

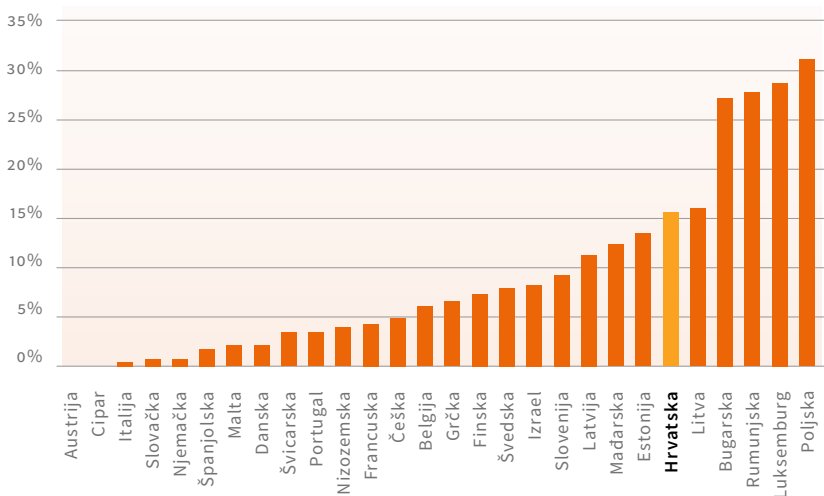
Udjeli broja testiranja ispitanika po zemljama

Zanimljiv je podatak iz drugog SHARE Corona istraživanja koji govori o udjelu ispitanika koji tvrde da su imali simptome zaraze koronavirusom, ali se svejedno nisu testirali. Iako treba uzeti u obzir da postoji dio ispitanika koji se, ili samosvjesno, ili zbog uputa epidemiologa ili svog liječnika, izolirao na vrijeme, jer su bili sigurni da su zaraženi koronavirusom (npr. netko od bliskih ljudi s kojima provode većinu vremena je bio pozitivan pa su ispitanici pretpostavili da su i oni), ipak postoji dio ispitanika koji je očito svjesno živio normalno bez testiranja, iako su znali da su možda zaraženi koronavirusom. Hrvatska je, prema udjelu ispitanika sa simptomima koji se nisu testirali, na šestom mjestu, s udjelom od preko 15%.

Udio ispitanika koji su imali simptome zaraze koronavirusom, ali se nisu testirali

Ako govorimo o pristupačnosti testiranja, na razini svih zemalja oko 14% ispitanika moralo je iz vlastitog džepa platiti određeni iznos za troškove testiranja dok je to moralo 16% ispitanika iz Hrvatske.

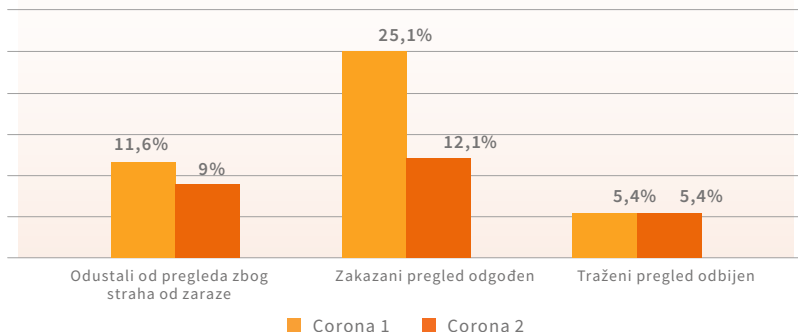
Osim sprječavanja hospitalizacija, a time i gubitaka života zbog zaraze koronavirusom, kao izravnog cilja epidemioloških mjera (pa tako i cijepljenja), često se zaboravlja dugoročno možda i važniji, indirektan cilj mjera, a to je sprječavanje kolapsa zdravstvenog sustava koji može dovesti do dugoročno i težih posljedica za stanovništvo.

12% ispitanika odustalo je od zdravstvenog pregleda u prvom valu istraživanja

U ljeto 2020., na razini svih zemalja, 12% ispitanika izjavilo je da su odustali od zdravstvenog pregleda zbog straha od zaraze koronavirusom, 25% da im je zakazani pregled odgođen, a oko 5% ispitanika da su tražili pregled, ali su bili odbijeni. U isto vrijeme 8% ispitanika u Hrvatskoj odustalo je od zdravstvenog pregleda zbog straha od zaraze koronavirusom, 22% je izjavilo da im je pregled odgođen, a 3% da im je traženi pregled odbijen.

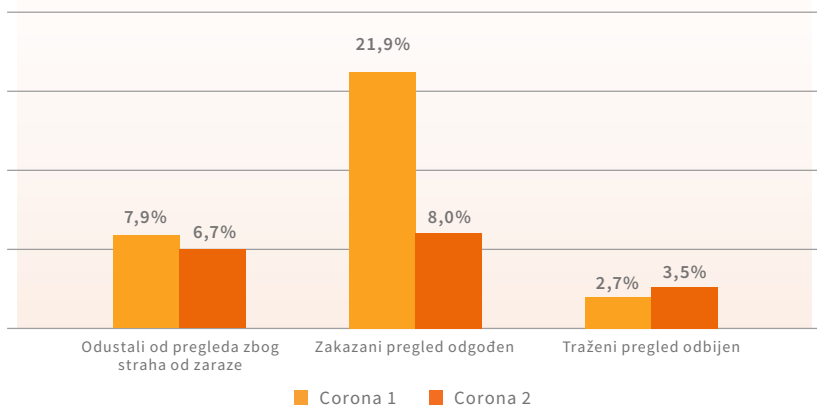
Udio nepodmirenih zdravstvenih usluga na razini svih zemalja

Godinu dana kasnije, u ljeto 2021., na razini svih zemalja, kao i u Hrvatskoj, iz odgovora ispitanika vidljivo je da su zdravstveni sustavi „izvukli lekcije“ iz početne faze i bolje se prilagodili daljnjem razvoju pandemije. Tako na razini svih zemalja dolazi do pada udjela ispitanika koji su odustali od pregleda zbog straha od zaraze koronavirusom na 9% (u Hrvatskoj na 7%), udjela ispitanika kojima

je zakazani pregled odgođen na 12% (u Hrvatskoj na 8%) dok kod udjela ispitanika kojima je pregled odbijen dolazi do blagog rasta i na razini svih zemalja i u Hrvatskoj (na razini svih zemalja na oko 5%, u Hrvatskoj na 4%). Iz rezultata prvog i drugog SHARE Corona istraživanja vidljivo je da se hrvatski zdravstveni sustav pokazao izdržljivijim od zdravstvenih sustava većine promatranih zemalja u pandemiji koronavirusa, bez obzira na sve probleme s kojima se susreće.

Udio nepodmirenih zdravstvenih usluga u Hrvatskoj

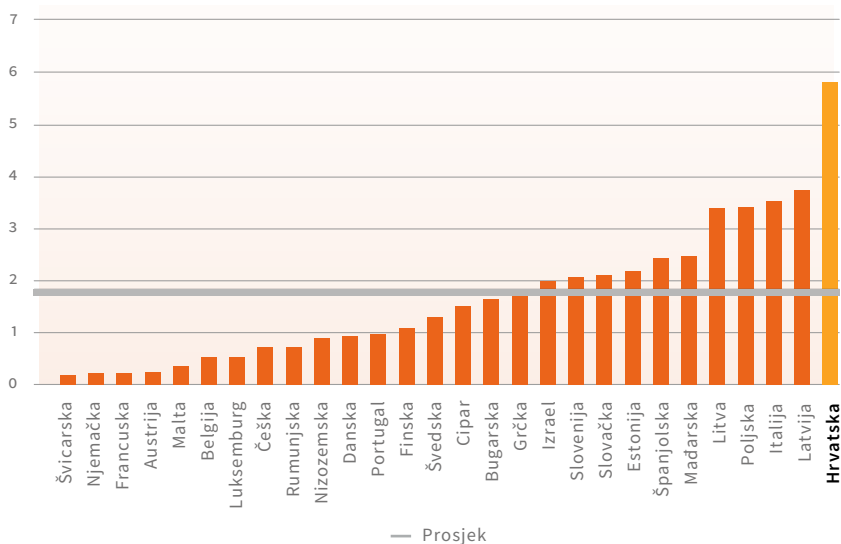
Posebno je važno naglasiti da su u svim trima kategorijama nepodmirene zdravstvene zaštite (odustajanje od pregleda, odgođeni i odbijeni pregledi), i na razini svih zemalja i u Hrvatskoj, zdravstvene usluge bile manje dostupne osobama s prosječnim ili lošijim zdravljem od prosjeka, osobama koje boluju od dviju ili više kroničnih bolesti te osobama koje s poteškoćama „spajaju kraj s krajem“ mjesečnim dohotkom što pokazuje da su ranjiviji slojevi društva imali manje mogućnosti za dobivanje zdravstvene zaštite.

Između dvaju SHARE Corona istraživanja, 82% ispitanika uspjelo je dobiti odgođeni pregled kod liječnika obiteljske medicine, 68% njih je dobilo pregled kod specijalista, uključujući i zubara, 66% odgođenu operaciju, 74% odgođenu fizio-/psihoterapiju ili rehabilitaciju te 61% neki drugi odgođeni pregled ili zahvat.

Dok je u Hrvatskoj većina osoba 50+ u međuvremenu dobila odgođeni pregled kod liječnika obiteljske medicine (91%) i specijalista, uključujući i zubara (72%), značajno manji postotak ispitanika iz Hrvatske 50+ je dobio odgođene operacije (27%), odgođene fizio-/psihoterapije ili rehabilitacije (44%) te neke druge odgođene preglede ili zahvate (38%) što govori o lošijoj prilagodbi hrvatskog zdravstvenog sustava pandemiji za ovu skupinu pregleda, odnosno zahvata.

Jedan od načina premošćivanja ograničavanja zdravstvenih usluga tijekom pandemije je veća upotreba tzv. konzultacija s medicinskim osobljem na daljinu (telefonom, e-mailom ili nekim drugim elektroničkim putem). Među promatranim zemljama, osobe 50+ iz Hrvatske najčešće su koristile zdravstvene konzultacije na daljinu, u prosjeku šest konzultacija.

Prosjek broja konzultacija s medicinskim osobljem na daljinu po ispitaniku

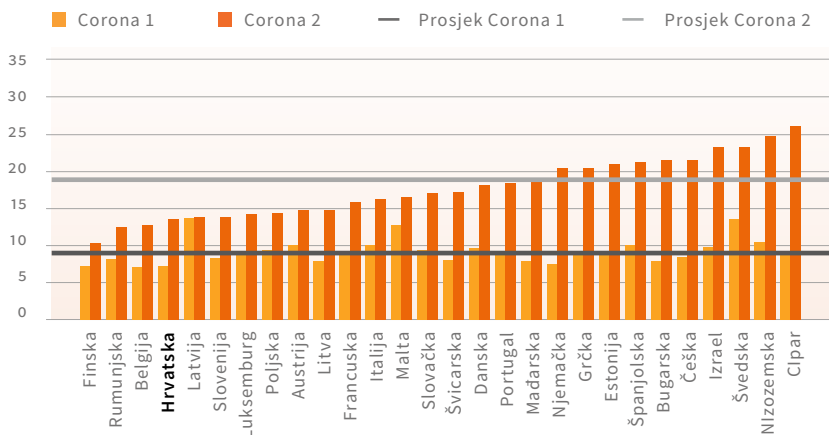
U prvom SHARE Corona istraživanju je u prosjeku svaka peta zaposlena osoba postala nezaposlena ili privremeno nezaposlena, najviše u Francuskoj, Grčkoj i Austriji. Najpogođeniji su bili zaposlenici u restoranima i hotelima u kojima je gotovo svaki drugi radnik postao nezaposlen ili privremeno nezaposlen, a najmanje su bili pogođeni zaposlenici u javnoj upravi i zdravstvenoj i socijalnoj skrbi. Popuštanjem mjera, u drugom SHARE Corona istraživanju taj udio uglavnom se smanjio ili neznatno povećao u svim analiziranim zemljama, osim u Španjolskoj. U Hrvatskoj je situacija na tržištu rada u odnosu na ostale europske zemlje i Izrael bila izuzetno povoljna, posebno u ljeto 2021.

Postotak ispitanika koji su radili ili bili samozaposleni, a nakon toga su ostali nezaposleni ili privremeno nezaposleni

	ZEMLJA	CORONA 1	CORONA 2		ZEMLJA	CORONA 1	CORONA 2
	Francuska	38%	13%		Slovačka	17%	11%
	Grčka	36%	12%		Španjolska	17%	36%
	Austrija	36%	17%		Njemačka	15%	7%
	Cipar	33%	4%		Finska	15%	10%
	Izrael	32%	6%		Rumunjska	13%	2%
	Italija	31%	8%		Hrvatska	10%	3%
	Luksemburg	31%	16%		Estonija	10%	7%
	Slovenija	30%	16%		Švedska	10%	8%
	Švicarska	28%	11%		Češka	9%	1%
	Portugal	25%	8%		Mađarska	8%	2%
	Belgija	24%	9%		Danska	7%	13%
	Bugarska	20%	8%		Poljska	6%	5%
	Malta	18%	14%		Nizozemska	5%	3%
	Litva	18%	13%		Latvija	5%	8%

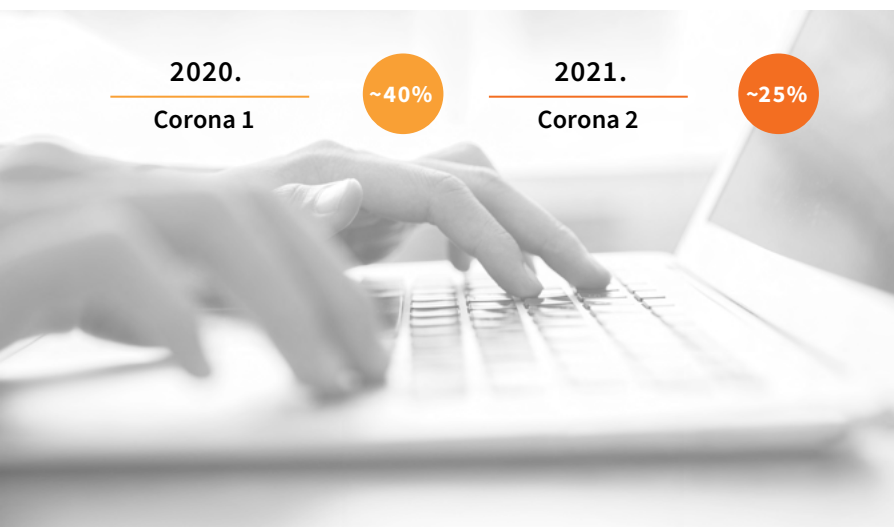
Iako je u prvom SHARE Corona istraživanju veći udio radno aktivnih osoba postao nezaposlen ili privremeno nezaposlen, u drugom SHARE Corona istraživanju su nezaposlene osobe bile dvostruko dulje izvan tržišta rada, u prosjeku 19 tjedana što je očekivano s obzirom na duljinu trajanja pandemije. U Hrvatskoj je prosječno razdoblje nezaposlenosti bilo ispod prosjeka europskih zemalja i Izraela i u ljeto 2020. (sedam tjedana nezaposlenosti) i u ljeto 2021. (14 tjedana nezaposlenosti).

Prosječan broj tjedana nezaposlenosti

Osobe koje nisu postale nezaposlene su uglavnom nastavile raditi na uobičajenom radnom mjestu u prvom, a posebno u drugom SHARE Corona istraživanju. Oko 50% zaposlenih osoba starije životne dobi iz Švedske, Luksemburga i Izraela je u ljeto 2021. radilo od kuće dok je u Mađarskoj, Bugarskoj i Rumunjskoj od kuće radila svaka deseta osoba. Općenito, žene i visokoobrazovani češće su počinjali raditi isključivo od kuće.

Postotak zaposlenih koji su radili u nekom trenutku od kuće

Postotak ispitanika koji su izjavili da su zaposleni, ali su u nekom trenutku radili od kuće

	ZEMLJA	CORONA 1	CORONA 2
	Švedska	41%	51%
	Luksemburg	54%	46%
	Izrael	34%	46%
	Danska	50%	40%
	Belgija	55%	40%
	Češka	38%	40%
	Francuska	58%	37%
	Finska	40%	33%
	Portugal	41%	30%
	Austrija	44%	28%
	Grčka	33%	27%
	Slovenija	32%	26%
	Malta	22%	25%
	Švicarska	52%	25%

	ZEMLJA	CORONA 1	CORONA 2
	Estonija	32%	23%
	Njemačka	31%	23%
	Španjolska	23%	22%
	Slovačka	23%	21%
	Hrvatska	21%	21%
	Italija	45%	21%
	Nizozemska	39%	20%
	Litva	27%	19%
	Latvija	19%	19%
	Poljska	20%	18%
	Cipar	17%	10%
	Rumunjska	15%	9%
	Bugarska	12%	9%
	Mađarska	21%	8%

Rad od kuće ubrzao je proces učenja novih kompjutorskih vještina osoba starije životne dobi. Najviše novih kompjutorskih vještina naučili su Portugalci, Finci i Slovaci – oko 60% onih koji su u nekom trenutku radili od kuće. Općenito, starija radna populacija zemalja istočne i sjeverne Europe koja je radila od kuće u prvom SHARE Corona istraživanju naučila je relativno najviše novih kompjutorskih vještina.

Otpriblike svaka treća osoba koja je u nekom trenutku radila od kuće naučila je nove kompjutorske vještine

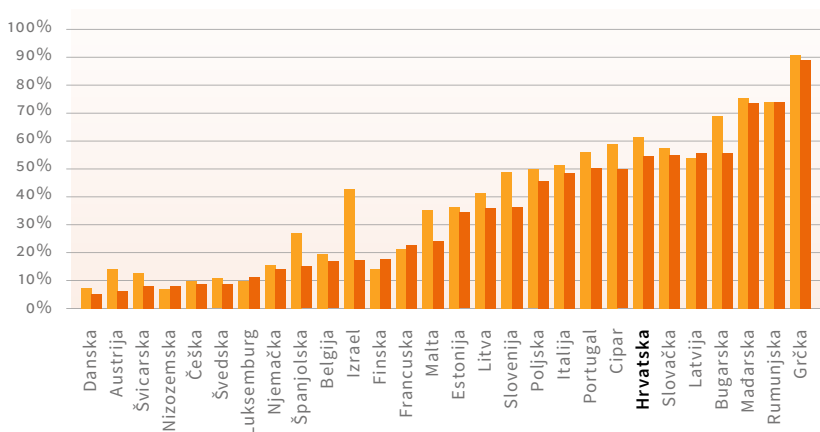
Postotak ispitanika koji je radio od kuće i naučio nove kompjutorske vještine

Zanimljivo je vidjeti kako se u većini zemalja postotak ispitanika koji teže „spajaju kraj s krajem“ mjesečnim dohotkom smanjio u drugom SHARE Corona istraživanju. U Hrvatskoj je također došlo do smanjenja relativnog broja ispitanika koji teže „spajaju kraj s krajem“ mjesečnim dohotkom, s 61% na 55%. Zemlja u kojoj čak 90% ispitanika teže „spaja kraj s krajem“ mjesečnim dohotkom bila je Grčka dok je u Danskoj manje od 10% ispitanika teže „spajalo kraj s krajem“.

Postotak ispitanika koji teže „spajaju kraj s krajem“ mjesečnim dohotkom

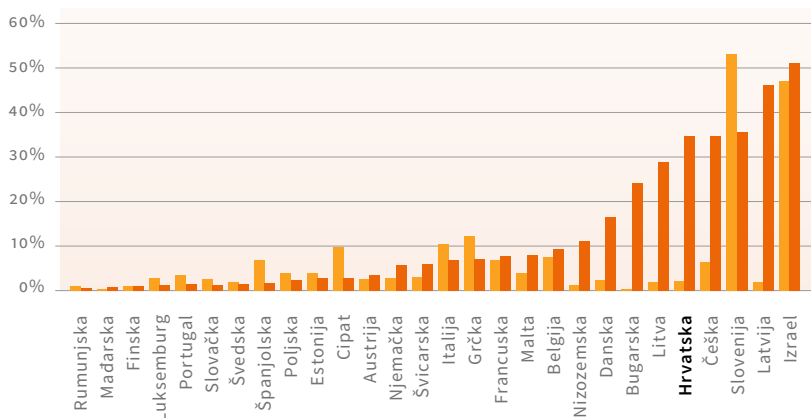
Corona 1 Corona 2

Unatoč tome što većina anketiranih u dobi 50+ teže „spaja kraj s krajem“ u Grčkoj, samo njih otprilike 10% primilo je dodatnu financijsku potporu vlade zbog koronakrize. Slična situacija je i s Rumunjskom i Bugarskom u kojoj je veliki broj ispitanika koji teže „spajaju kraj s krajem“, a mali broj ispitanika koji su primili dodatnu financijsku potporu vlade. Izrael i Latvija su zemlje s najvećim postotkom ispitanika koji su primili dodatnu financijsku potporu vlade u drugom valu istraživanja, nakon kojih slijede Slovenija, Češka i Hrvatska. U Hrvatskoj je došlo do značajnog povećanja relativnog broja ispitanika koji su primili dodatnu financijsku potporu vlade, s 2% u prvom valu istraživanja na 34% u drugom valu. Velika većina tih ispitanika su bili umirovljenici koji su dobili COVID dodatak na mirovinu.

Postotak ispitanika koji su primili dodatnu financijsku potporu vlade

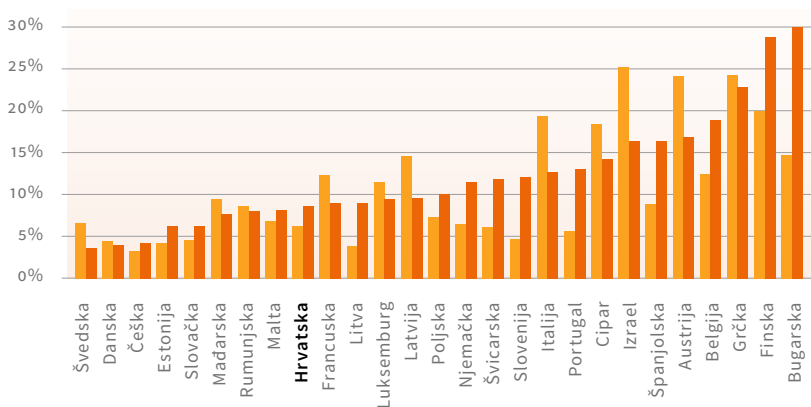
Corona 1 Corona 2

U drugom valu istraživanja od stotinu osoba starijih od 50 godina u Bugarskoj i Finskoj otprilike svaka treća morala je odgoditi redovita plaćanja poput stanarine, hipoteke i kredita i/ili računa, za razliku od Hrvatske u kojoj je to morala otprilike svaka dvanaesta osoba. Zemlje koje bilježe značajno povećanje relativnog broja ispitanika koji su morali odgoditi redovita plaćanja u drugom valu istraživanja su Slovenija, Portugal, Španjolska, Finska i Bugarska.

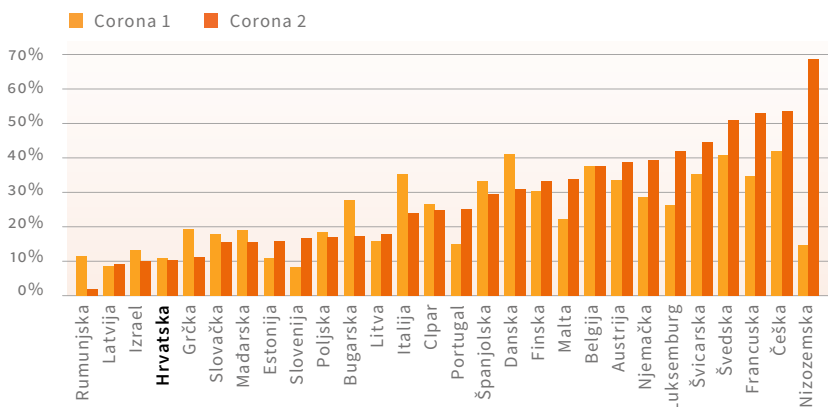
Postotak ispitanika koji su morali odgoditi redovita plaćanja

Corona 1 Corona 2

Oko 70% ispitanika u Nizozemskoj moralo je posegnuti u vlastitu ušteđevinu kako bi pokrili nužne svakodnevne izdatke tijekom ljeta 2021. Nizozemska je ujedno i zemlja s najvećim prosječnim brojem mjeseci (21 mjesec) koliko bi kućanstvo moglo živjeti od ušteđevine. Rumunjska je zemlja s najmanjim prosječnim brojem mjeseci (2 mjeseca) koliko bi kućanstvo moglo živjeti od ušteđevine, stoga ne čudi činjenica kako je u Rumunjskoj svega 2% ispitanika moralo posegnuti u vlastitu ušteđevinu u drugom valu istraživanja. U Hrvatskoj je 10% ispitanika moralo posegnuti u vlastitu ušteđevinu kako bi pokrili nužne svakodnevne izdatke u obama valovima istraživanja.

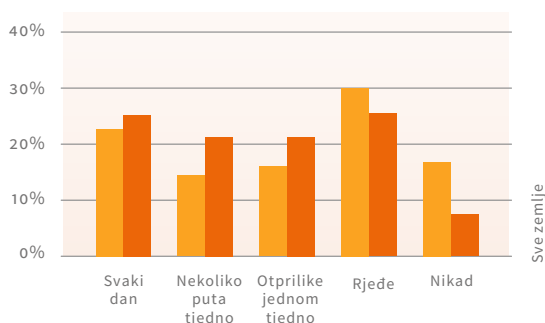
Postotak ispitanika koji su morali posegnuti u vlastitu ušteđevinu

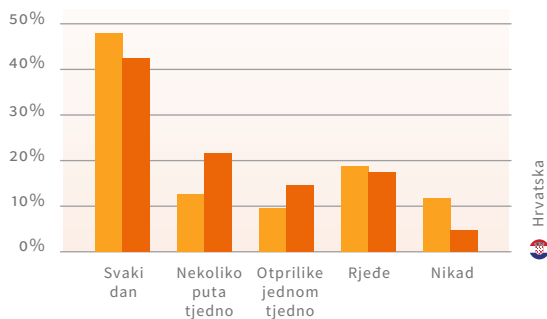
Iako su socijalizacija i kontakti posebno važni čimbenici kvalitete života osoba starije životne dobi, kontakti „licem u lice“ s djecom postali su manje učestali. U ljeto 2020. gotovo je polovica ispitanika izjavila da uopće nisu ili su rjeđe kontaktirali s djecom „licem u lice“. Taj se udio u ljeto 2021. smanjio te je većina ispitanika počela češće kontaktirati s djecom „licem u lice“. Ispitanici iz Hrvatske su unatoč pandemiji znatno češće kontaktirali s djecom „licem u lice“ nego prosječni ispitanik u svim zemljama. Nešto manje od polovine ispitanika u Hrvatskoj viđalo je svoju djecu svaki dan, a udio onih koji nisu kontaktirali „licem u lice“ s djecom se između dvaju valova smanjio s 12% na svega 5%.

Učestalost kontakta „licem u lice“ s djecom u svim zemljama i u Hrvatskoj

Corona 1 Corona 2

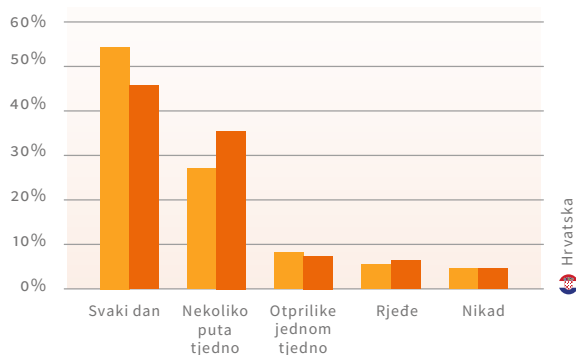
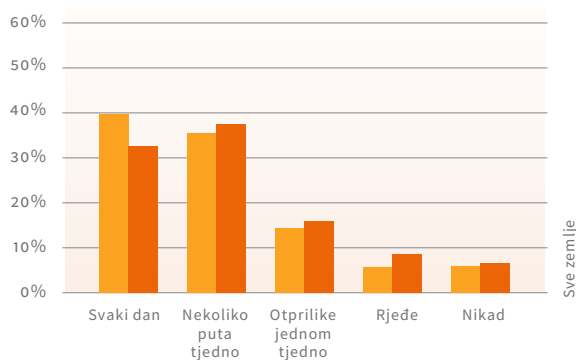
U ljeto 2020. gotovo je polovica ispitanika izjavila da uopće nisu ili su rjeđe kontaktirali s djecom „licem u lice“

Rjeđe kontakte „licem u lice“ s djecom ispitanici su u europskim zemljama nadoknadili češćom komunikacijom s djecom telefonom, e-mailom ili nekim drugim elektroničkim sredstvom. Iako su ispitanici iz Hrvatske održavali kontakte „licem u lice“, osam od deset ispitanika kontaktiralo je s djecom telefonom, e-mailom ili nekim drugim elektroničkim sredstvom nekoliko puta tjedno ili svaki dan što je iznad europskog prosjeka!

Učestalost kontakta telefonom, e-mailom ili drugim elektroničkim sredstvom s djecom u svim zemljama i u Hrvatskoj

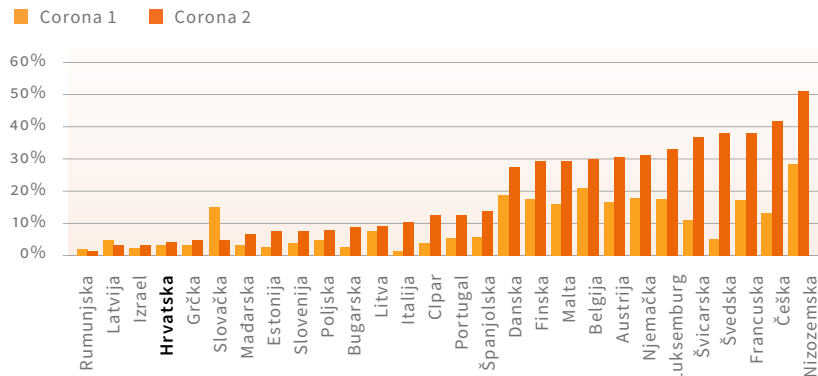
Corona 1 Corona 2

Osam od deset ispitanika iz Hrvatske kontaktiralo je s djecom telefonom, e-mailom ili nekim drugim elektroničkim sredstvom nekoliko puta tjedno ili svaki dan.

U drugom SHARE Corona istraživanju su se ispitanici iz gotovo svih zemalja intenzivnije bavili nekom volonterskom aktivnošću. Evidentne su razlike između zemalja zapadne i sjeverne Europe u odnosu na zemlje istočne i južne Europe gdje se tek oko 5% ispitanika ili manje bavilo nekom volonterskom aktivnošću (izuzev Bugarske). Volontiranjem su se podjednako bavili muškarci i žene, no oni s visokim obrazovanjem i boljim zdravljem to su činili češće.

Učestalost bavljenja nekom volonterskom aktivnošću

Od izbijanja epidemije koronavirusa, ispitanici iz zemalja sjeverne i zapadne Europe su u puno većoj mjeri koristili internet za slanje e-maila, traženje informacija ili u neke druge svrhe od ispitanika zemalja istočne i južne Europe. Tako je u Nizozemskoj, Švedskoj i Švicarskoj gotovo 90% ispitanika koristilo internet u navedene svrhe dok je u Hrvatskoj, Cipru i Slovačkoj to činilo 40% ispitanika. U Rumunjskoj su ispitanici najmanje koristili internet za navedene svrhe, tek svaki četvrti ispitanik. Ovi rezultati odgovaraju razini digitalne i informatičke pismenosti stanovnika tih zemalja.

Postotak ispitanika koji je koristio internet za slanje e-maila, traženje informacija, kupovinu ili u neke druge svrhe

IMPRESSUM

Sva su prava pridržana. Prikazane analize temelje se na podatcima prvog i drugog SHARE Corona istraživanja. Prikupljanje podataka u obama istraživanjima kao i izradu ove brošure¹ sufinancirala je **Europska unija iz Europskoga socijalnog fonda 2014. – 2020.** u sklopu projekta SHARE – Istraživanje o zdravlju, starenju i umirovljenju u Europi, br. ugovora UP.01.3.2.03.0001. O projektu se možete informirati na mrežnoj stranici **www.share-project.hr**.

UREDNICI

izv. prof. dr. sc. Šime Smolić

izv. prof. dr. sc. Ivan Čipin

Margareta Fabijančić, mag. oec.

Dario Mustač, mag. oec.

Nikola Blaževski, mag. oec.

NAKLADNIK

Ipsos d. o. o.

Šime Ljubića 37, 21 000 Split

LEKTURA

Antonija Jurčić

prof. hrvatskog jezika i književnosti

DIZAJN

Zoe Šarlija

TISAK

Redak d.o.o.

¹ Sadržaj ove brošure isključiva je odgovornost korisnika projekta SHARE – Istraživanje o zdravlju, starenju i umirovljenju u Europi. Korišteni su objavljeni podaci iz SHARE Corona Survey 1 (DOI: 10.6103/SHARE.w8ca.100)¹ te preliminarni podaci iz SHARE Corona Survey 2. Također su korišteni objavljeni podaci iz prethodnih SHARE valova. Korištene slike: Shutterstock (ID slike: 554072923, 1877488087, 1913460391 i 1684479367)

MINISTARSTVO RADA, MIROVINSKOGA
SUSTAVA, OBITELJI I SOCIJALNE POLITIKE

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet

Više informacija o Projektu **SHARE** Hrvatska; www.share-project.hr te
www.strukturnifondovi.hr za više informacija o EU fondovima.